

Înalta Curte de Casație și Justiție – ÎCCJ

Decizia nr. 26/2017 privind pronunțarea în cauza având ca obiect sesizările formulate de Curtea de Apel București - Secția I penală, prin Încheierea din 23 iunie 2017, în Dosarul nr. 219/98/2017 și de Tribunalul Brașov - Secția penală, prin Încheierea din 20 iunie 2017, în Dosarul nr. 4.313/197/2017, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a unor probleme de drept

Modificări (...)

Text publicat în M.Of. al României.

În vigoare de la 13 aprilie 2018

COMPLETUL PENTRU DEZLEGAREA UNOR CHESTIUNI DE DREPT ÎN MATERIE PENALĂ

Dosar nr. 1.998/1/2017

Mirela Sorina Popescu - președintele Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție - președintele completului

Dan Andrei Enescu - judecător la Secția penală

Francisca Maria Vasile - judecător la Secția penală

Ioana Bogdan - judecător la Secția penală

Rodica Cosma - judecător la Secția penală

Rodica Aida Popa - judecător la Secția penală

Leontina Șerban - judecător la Secția penală

Lucia Tatiana Rog - judecător la Secția penală

Aurel Gheorghe Ilie - judecător la Secția penală

Pe rol se află pronunțarea în cauza având ca obiect sesizările formulate de Curtea de Apel București - Secția I penală, prin Încheierea din 23 iunie 2017, în Dosarul nr. 219/98/2017 și de Tribunalul Brașov - Secția penală, prin Încheierea din 20 iunie 2017, în Dosarul nr. 4.313/197/2017, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a următoarelor probleme de drept: "în interpretarea art. 4 din Codul penal, dacă intră sub incidența Deciziei Curții Constituționale nr. 405 din 15.06.2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 517 din 8 iulie 2016 [prin care s-a constatat că dispozițiile art. 246 din Codul penal din 1969 și ale art. 297 alin. (1) din Codul penal sunt constituționale în măsura în care prin sintagma «îndeplinește în mod defectuos» din cuprinsul acestora se înțelege «îndeplinește prin încălcarea legii»], fiind

dezincriminată fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, nu îndeplinește un act sau îndeplinește prin încălcarea unui act normativ care nu are putere de lege, în situația în care acest lucru este constatat printr-o hotărâre penală definitivă", respectiv "dacă, în conținutul sintagmei «lege de dezincriminare» sunt avute în vedere și situațiile în care legiuitorul nu a intervenit în cazul declarării neconstituționale a dispozițiilor unei prescripții normative, cum este cazul în speță al art. 246 din Codul penal din 1969, respectiv art. 297 din Codul penal cu referire la art. 132 din Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție, cu modificările și completările ulterioare (denumită, în continuare, Legea nr. 78/2000, cu modificările și completările ulterioare)."

Dezbaterile au avut loc în ședința din data de 12 octombrie 2017, fiind consemnate în încheierea de ședință de la acea dată, care face parte integrantă din prezenta, când Înalta Curte, având nevoie de timp pentru a delibera, a amânat succesiv pronunțarea la datele de 17 octombrie 2017, 25 octombrie 2017, 14 noiembrie 2017 și pentru astăzi, 23 noiembrie 2017, când, în aceeași compunere, a decis următoarele:

ÎNALTA CURTE,

asupra chestiunilor de drept cu care a fost sesizată, constată următoarele:

I. Titularii și obiectul sesizării

a) Curtea de Apel București - Secția I penală, prin Încheierea din 23 iunie 2017, dată în Dosarul nr. 219/98/2017, a sesizat Înalta Curte de Casație și Justiție, în temeiul dispozițiilor art. 475 din Codul de procedură penală, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept: "în interpretarea art. 4 din Codul penal, dacă intră sub incidența Deciziei Curții Constituționale nr. 405 din 15.06.2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 517 din 8 iulie 2016 [prin care s-a constatat că dispozițiile art. 246 din Codul penal din 1969 și ale art. 297 alin. (1) din Codul penal sunt constituționale în măsura în care prin sintagma «îndeplinește în mod defectuos» din cuprinsul acestora se înțelege «îndeplinește prin încălcarea legii»], fiind dezincriminată fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, nu îndeplinește un act sau îndeplinește prin încălcarea unui act normativ care nu are putere de lege, în situația în care acest lucru este constatat printr-o hotărâre penală definitivă".

b) Prin Încheierea din 20 iunie 2017, Tribunalul Brașov - Secția penală a dispus, în Dosarul nr. 4.313/197/2017, sesizarea Înaltei Curți, în temeiul art. 475 din Codul de procedură penală, solicitând dezlegarea cu valoare de principiu a următoarei probleme de drept: "dacă, în conținutul sintagmei «lege de dezincriminare» sunt avute în vedere și situațiile în care legiuitorul nu a intervenit în cazul declarării neconstituționale a dispozițiilor unei prescripții normative, cum

este cazul în speță al art. 246 din Codul penal din 1969, respectiv art. 297 din Codul penal cu referire la art. 132 din Legea nr. 78/2000, cu modificările și completările ulterioare."

II. Punctul de vedere al instanțelor care au formulat sesizările

1. Cu privire la admisibilitatea sesizărilor Înaltei Curți de Casație și Justiție

a) Curtea de Apel București - Secția I penală a apreciat că sunt îndeplinite condițiile de admisibilitate prevăzute de art. 475 din Codul de procedură penală, întrucât a fost investită, în ultimul grad de jurisdicție, cu soluționarea Dosarului nr. 219/98/2017 privind contestația formulată împotriva hotărârii de respingere ca nefondată a contestației la executare întemeiată pe dispozițiile art. 595 alin. (1) din Codul de procedură penală și soluționarea cauzei depinde de lămurirea chestiunii de drept ce face obiectul întrebării prealabile, în condițiile în care contestatoarea a fost condamnată definitiv, la data de 13 aprilie 2012, la o pedeapsă de 5 ani închisoare cu executare în regim de detenție, pentru săvârșirea infracțiunii de abuz în serviciu contra intereselor publice în formă continuată, prevăzută de art. 2481 din Codul penal din 1969 raportat la art. 248 din Codul penal din 1969 cu aplicarea art. 41 alin. 2 din Codul penal din 1969, având în vedere că, în calitate de contabil-șef, și-a îndeplinit în mod defectuos sarcinile de serviciu, prin încălcarea unui act normativ care nu are putere de lege, iar prin Decizia nr. 405 din 15 iunie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 517 din 8 iulie 2016, Curtea Constituțională, referindu-se la dispozițiile art. 246 din Codul penal din 1969, respectiv ale art. 297 alin. (1) din Codul penal, a constatat că sintagma "îndeplinește în mod defectuos", este conformă cu legea fundamentală numai în măsura în care prin aceasta se înțelege "îndeplinește prin încălcarea legii".

De asemenea, Curtea de Apel a constatat că Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat printr-o hotărâre prealabilă asupra chestiunii de drept, nici printr-un recurs în interesul legii, iar aceasta nu face în prezent obiectul unui asemenea recurs.

b) Tribunalul Brașov - Secția penală a constatat că sesizarea instanței supreme este admisibilă, fiind îndeplinite cumulativ condițiile prevăzute de art. 475 din Codul de procedură penală, întrucât a fost investit cu soluționarea Dosarului nr. 4.313/197/2017, în ultimă instanță [adică cu contestația formulată împotriva hotărârii de respingere ca nefondată a contestației la executare întemeiată pe dispozițiile art. 595 alin. (1) din Codul de procedură penală], iar soluționarea cauzei depinde de lămurirea chestiunii de drept ce face obiectul întrebării prealabile, în condițiile în care contestatorul a fost condamnat definitiv, la data de 8 iulie 2015, la o pedeapsă de 3 ani închisoare cu suspendare sub supraveghere a executării, sub aspectul săvârșirii infracțiunii de abuz în serviciu prevăzute de art.

132 din Legea nr. 78/2000, cu modificările și completările ulterioare, raportat la art. 297 din Codul penal, art. 175 alin. (1) din Codul penal și art. 5 din Codul penal (art. 132 din Legea nr. 78/2000, cu modificările și completările ulterioare, raportat la art. 2481 din Codul penal din 1969 și art. 248 din Codul penal din 1969), constând în îndeplinirea defectuoasă a sarcinilor trasate printr-o dispoziție a directorului general ce completa fișa postului și, ulterior, instanța de contencios constituțional statuând, prin Decizia nr. 405 din 15 iunie 2016, asupra constituționalității dispozițiilor art. 246 din Codul penal din 1969, respectiv art. 297 alin. (1) din Codul penal, a constatat că sintagma "îndeplinește un mod defectuos" este conformă cu legea fundamentală numai în măsura în care prin aceasta se înțelege "îndeplinește prin încălcarea legii".

Totodată, Tribunalul a constatat că instanța supremă nu a statuat printr-o hotărâre prealabilă asupra chestiunii de drept, nici printr-un recurs în interesul legii, iar aceasta nu face în prezent obiectul unui asemenea recurs.

2. Cu privire la problema de drept ce formează obiectul sesizărilor

a) Curtea de Apel București - Secția I penală, făcând trimitere la cele statuate de Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală prin Decizia nr. 6 din 2017, precum și la deciziile nr. 110 din 4 aprilie 2017 și nr. 179 din 26 aprilie 2017, pronunțate de Secția penală din cadrul instanței supreme, a constatat că Decizia nr. 405 din 15.06.2016 a Curții Constituționale prin care a fost dezincriminată fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, nu îndeplinește un act sau îndeplinește un act prin încălcarea unui act normativ care nu are putere de lege produce efecte și în cazul hotărârilor penale definitive, pe calea contestației prevăzute de art. 595 din Codul de procedură penală.

b) Tribunalul Brașov - Secția penală a arătat că sintagma "lege de dezincriminare" cuprinde toate situațiile care privesc atât dezincriminarea expresă, cât și cea tacită, întrucât ambele reprezintă voința legiuitorului, inclusiv în ipoteza în care, în termenul de 45 de zile prevăzut de art. 31 alin. (3) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, nu s-a intervenit pozitiv în vederea punerii legislației în acord cu deciziile Curții Constituționale.

Ca atare, instanța a concluzionat că sunt incidente dispozițiile art. 595 alin. (1) din Codul de procedură penală, având în vedere că legiuitorul nu a intervenit în termenul de 45 de zile de la publicarea Deciziei nr. 405 din 15 iunie 2016 a Curții Constituționale, o interpretare contrară conducând la o situație discriminatorie între persoanele aflate în aceeași situație juridică, dar care au fost trimise în judecată în mod separat.

III. Dispozițiile legale suspuse interpretării

1. Codul penal

Art. 4 Aplicarea legii penale de dezincriminare

"

Legea penală nu se aplică faptelor săvârșite sub legea veche, dacă nu mai sunt prevăzute de legea nouă. În acest caz, executarea pedepselor, a măsurilor educative și a măsurilor de siguranță, pronunțate în baza legii vechi, precum și toate consecințele penale ale hotărârilor judecătorești privitoare la aceste fapte încetează prin intrarea în vigoare a legii noi."

2. Codul de procedură penală

Art. 595 Intervenirea unei legi penale noi

"

(1) Când după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare sau a hotărârii prin care s-a aplicat o măsură educativă intervine o lege ce nu mai prevede ca infracțiune fapta pentru care s-a pronunțat condamnarea ori o lege care prevede o pedeapsă sau o măsură educativă mai ușoară decât cea care se execută ori urmează a se executa, instanța ia măsuri pentru aducerea la îndeplinire, după caz, a dispozițiilor art. 4 și 6 din Codul penal."

Art. 598 Contestația la executare

"

(1) Contestația împotriva executării hotărârii penale se poate face în următoarele cazuri:

(...)

d) când se invocă amnistia, prescripția, grațierea sau orice altă cauză de stingere ori de micșorare a pedepsei."

3. Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal

"

Art. 3. -

(1) Dispozițiile art. 4 din Codul penal privind legea penală de dezincriminare sunt aplicabile și în situația în care o faptă determinată, comisă sub imperiul legii

vechi, nu mai constituie infracțiune potrivit legii noi datorită modificării elementelor constitutive ale infracțiunii, inclusiv a formei de vinovăție, cerută de legea nouă pentru existența infracțiunii.

(2) Dispozițiile art. 4 din Codul penal nu se aplică în situația în care fapta este incriminată de legea nouă sau de o altă lege în vigoare, chiar sub o altă denumire."

IV. Opiniile instanțelor judecătorești

Curțile de Apel Bacău, Cluj, Constanța, Iași, Pitești și Târgu Mureș nu au identificat hotărâri judecătorești prin care să se fi dezlegat problema de drept care face obiectul întrebărilor prealabile.

Cu toate acestea, Curtea de Apel Cluj, Constanța, Târgu Mureș, Tribunalul Cluj și instanțele arondate, Tribunalul Maramureș și judecătorii Baia Mare, Măcin, Onești și Moinești au exprimat punctul de vedere conform căruia în conținutul sintagmei "lege de dezincriminare" trebuie avute în vedere și "situațiile în care legiuitorul nu a intervenit în cazul declarării neconstituționale a dispozițiilor unei prescripții normative", sens în care s-a făcut referire și la Decizia nr. 6/2017 a Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, în timp ce Curtea de Apel Pitești și Judecătoria Pașcani au arătat că asemenea ipoteze nu intră în sfera de cuprindere a acestei sintagme.

S-a mai arătat că dispozițiile art. 4 din Codul penal sunt incidente și în cazul faptelor comise de funcționari publici față de care au intervenit hotărâri definitive de condamnare, dacă s-a reținut că aceștia "nu au îndeplinit un act sau l-au îndeplinit prin încălcarea unui act normativ care nu are putere de lege", având în vedere că prin decizia instanței de contencios constituțional au fost dezincriminate asemenea fapte.

La nivelul curților de Apel Alba Iulia, Brașov, București, Craiova, Galați, Oradea, Ploiești, Pitești, Suceava și Timișoara și al tribunalelor arondate au fost pronunțate hotărâri judecătorești în legătură cu chestiunea de drept care formează obiectul celor două sesizări, acestea fiind înaintate Înaltei Curți.

S-a transmis de către curțile de apel Alba Iulia, Brașov, București - Secția I penală, Craiova, Timișoara, Suceava, Pitești, precum și de către tribunalele Hunedoara, Sibiu, București, Prahova, Timiș, Satu Mare că judecătorii au opinat în sensul că în conținutul sintagmei "lege de dezincriminare" nu trebuie avută în vedere Decizia nr. 405 din 15 iunie 2016 a Curții Constituționale, întrucât, pentru a fi în prezența unei dezincriminări conform art. 4 din Codul penal, este obligatoriu ca, după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare, să intervină o lege care să nu mai prevadă ca infracțiune fapta pentru care s-a dispus soluția de condamnare, în condițiile în care hotărârea instanței de contencios constituțional este o decizie de interpretare prin intermediul căreia nu s-a

constatat neconstituționalitatea dispozițiilor care au făcut obiectul verificării conformității cu legea fundamentală.

De asemenea, s-a mai arătat că este inadmisibilă contestația la executare prin care se solicită reanalizarea pe fond a cauzelor în care s-au pronunțat hotărâri de condamnare definitive pentru a se constata dacă faptele imputate contestatorilor vizează încălcări ale unor dispoziții din legi sau ale unui act normativ inferior.

În sens contrar, curțile de Apel București - Secția I penală și Galați, tribunalele Brașov, Dolj, Covasna, Caraș-Severin, Prahova și Arad și judecătoriile Drobeta-Turnu Severin, Târgu Jiu, Câmpina, Mizil, Craiova, Odorheiu Secuiesc și Reșița au arătat că în conținutul sintagmei "lege de dezincriminare" intră și decizia instanței de contencios constituțional în condițiile în care legiuitorul nu a intervenit în termenul legal pentru a pune în acord norma de incriminare a infracțiunii de abuz în serviciu cu cele statuate de Curtea Constituțională.

Adoptarea acestei opinii se întemeiază pe concluzia că Decizia Curții Constituționale echivalează cu o lege de dezincriminare, cu consecințele ce decurg din reținerea incidenței art. 4 din Codul penal, mijlocul procesual prin care se poate constata acest lucru fiind contestația reglementată de art. 595 din Codul de procedură penală.

V. Opinia Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție

a) Prin Adresa cu nr. 1.817/C/1.950/III-5/2017, s-a arătat că sintagma "lege" folosită în cuprinsul art. 4 din Codul penal trebuie interpretată în sens larg, prin includerea în sfera sa de aplicare și a deciziilor instanței de contencios constituțional care prin conținut și efecte produc consecințe similare legilor de dezincriminare și, ca atare, în cazul hotărârilor de condamnare rămase definitive, contestația întemeiată pe dispozițiile art. 595 din Codul de procedură penală constituie mijlocul procesual prin intermediul căruia poate fi invocată dezincriminarea, ca efect al unei hotărâri de admitere prin care Curtea Constituțională a constatat neconformitatea unei norme de incriminare cu legea fundamentală.

b) Prin Adresa nr. 1.880/C/2.052/111-5/2017, s-a comunicat opinia conform căreia "(...) conținutul sintagmei lege de dezincriminare din cuprinsul art. 595 alin. (1) din Codul de procedură penală cu referire la art. 4 din Codul penal include și deciziile Curții Constituționale prin care, admitându-se o excepție de neconstituționalitate, se restrânge sfera de incidență a unei dispoziții de incriminare, cum este cazul Deciziei nr. 405 din 15 iunie 2016".

VI. Jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală

Prin Decizia nr. 18 din 27 septembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 930 din 18 noiembrie 2016, s-a stabilit că "în interpretarea dispozițiilor art. 2801 din Legea nr. 31/1990, în ipoteza în care infracțiunea pentru care s-a început urmărirea penală, de la care s-a sustras inculpatul prin transmiterea fictivă a părților sociale, a fost dezincriminată, nu mai este îndeplinită una dintre condițiile de tipicitate pentru reținerea acestei infracțiuni", reținându-se, în esență, că "atunci când fapta anterioară a fost dezincriminată, trăsătura tipicității nu este întrunită indiferent dacă dezincriminarea a operat ca efect al abrogării normei sau ca efect al admiterii unei excepții de neconstituționalitate și al constatării neconstituționalității normei".

De asemenea, prin Decizia nr. 6 din 28 februarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 284 din 24 aprilie 2017, s-a statuat că "fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, a îndeplinit un act ori a participat la luarea unei decizii prin care s-a obținut, direct sau indirect, un folos patrimonial pentru o persoană cu care s-a aflat în raporturi comerciale intră sub incidența Deciziei Curții Constituționale nr. 603 din 6 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 845 din 13 noiembrie 2015, fiind dezincriminată, indiferent de data îndeplinirii actului ori a participării la luarea deciziei și indiferent de data raporturilor comerciale", întrucât "neconstituționalitatea sintagmei - raporturi comerciale - din art. 301 alin. (1) din Codul penal, (...), are ca efect restrângerea conduitelor incriminate prin textul de lege, cu consecința excluderii din sfera ilicitului penal a variantei normative menționate", având în vedere că "dezincriminarea operează retroactiv, indiferent de data săvârșirii faptei, atât în cazul în care privește toate variantele de incriminare, cât și în cazul în care privește o anumită variantă de incriminare".

În cuprinsul Deciziei nr. 28 din 29 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 912 din 9 decembrie 2015, prin care a fost respinsă ca inadmisibilă sesizarea, s-a reținut că "din lectura încheierii prin care a fost investită Înalta Curte cu întrebarea supusă dezbaterii, s-a observat că nu există probleme de interpretare a textului legal din partea completului Curții de Apel, acesta explicând problema de drept și apreciind, totodată, că este competent și în măsură să acorde o interpretare în acord cu practica constantă și doctrina în materie".

Prin Decizia nr. 14 din 12 mai 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 454 din 24 iunie 2015, s-a respins ca inadmisibilă sesizarea, întrucât "instanța de trimitere nu solicită interpretarea unor dispoziții legale în abstracto, ci analiza întrunirii elementelor constitutive ale unei infracțiuni într-o cauză concretă".

VII. Jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție - Secția penală

În considerentele Deciziei nr. 110/A din 4 aprilie 2017, s-a reținut că "după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare, contestația întemeiată pe dispozițiile art. 595 din Codul de procedură penală constituie un mijloc procesual prin care poate fi invocată dezincriminarea, ca efect al unei decizii a Curții Constituționale de admitere a excepției de neconstituționalitate privind norma de incriminare. În consecință, incidența Deciziei Curții Constituționale nr. 405/2016 - în sensul verificării existenței ori a inexistenței încălcării unei legi, ordonanțe sau ordonanțe de urgență - poate fi examinată în procedura reglementată în dispozițiile art. 595 din Codul de procedură penală".

Pe de altă parte, prin Decizia nr. 525 din 18 mai 2017, s-a arătat că "Decizia nr. 405/2016 a Curții Constituționale nu este una de dezincriminare, ci de interpretare pe viitor a textului incriminator pentru fapte de abuz în serviciu" și, prin raportare la prevederile art. 147 alin. (1) și (4) din Constituție, "această decizie de interpretare nu poate fi considerată o lege penală mai favorabilă care să fie aplicată retroactiv".

VIII. Jurisprudența relevantă a Curții Constituționale

Decizia nr. 405 din 15 iunie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 517 din 8 iulie 2016, prin care s-a decis că "dispozițiile art. 246 din Codul penal din 1969 și ale art. 297 alin. (1) din Codul penal sunt constituționale în măsura în care prin sintagma «îndeplinește în mod defectuos» din cuprinsul acestora se înțelege «îndeplinește prin încălcarea legii».

[...] dispozițiile criticate încalcă prevederile art. 1 alin. (4) și (5) din Constituție prin faptul că permit configurarea elementului material al laturii obiective a infracțiunii de abuz în serviciu prin activitatea altor organe, altele decât Parlament - prin adoptarea legii, în temeiul art. 73 alin. (1) din Constituție -, sau Guvern - prin adoptarea de ordonanțe și ordonanțe de urgență, în temeiul delegării legislative prevăzute de art. 115 din Constituție. Astfel, Curtea constată că dispozițiile art. 246 din Codul penal din 1969 și ale art. 297 alin. (1) din Codul penal sunt constituționale în măsura în care prin sintagma «îndeplinește în mod defectuos» din cuprinsul acestora se înțelege «îndeplinește prin încălcarea legii».

[...] analiza existenței infracțiunii prevăzute de dispozițiile art. 132 din Legea nr. 78/2000, cu modificările și completările ulterioare, trebuie să se raporteze la dispozițiile art. 246 din Codul penal din 1969 și ale art. 297 alin. (1) din Codul penal astfel cum acestea au fost reconfigurate prin prezenta decizie, dispoziția respectivă fiind o normă incompletă."

IX. Opiniile specialiștilor consultați

Prin Adresa din 22 august 2017, Facultatea de Drept din cadrul Universității București, făcând trimitere la caracterul obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale, a arătat că acestea au putere de lege, motiv pentru care, în dreptul penal substanțial, pot crea situații tranzitorii, în care se pune problema legii penale mai favorabile sau a dezincriminării și, ca atare, principiile și dispozițiile din Codul penal care guvernează aceste instituții se aplică la fel ca în cazul existenței unei legi mai blânde sau a unei legi de dezincriminare.

De asemenea, s-a mai opinat că în conținutul sintagmei lege de dezincriminare sunt avute în vedere și situațiile în care legiuitorul nu a intervenit după declararea neconstituționalității dispozițiilor unei prescripții normative, cum este cazul art. 246 din Codul penal din 1968, respectiv al art. 297 din Codul penal cu referire la art. 132 din Legea nr. 78/2000, cu modificările și completările ulterioare.

Facultatea de Drept și Științe Administrative din cadrul Universității de Vest din Timișoara a exprimat punctul de vedere potrivit căruia "în conținutul sintagmei lege de dezincriminare prevăzută de art. 4 din Codul penal nu poate fi inclusă o decizie interpretativă a Curții Constituționale, chiar dacă, prin interpretarea restrictivă impusă, nu mai sunt întrunite elementele de tipicitate ale infracțiunii, motiv pentru care este inadmisibilă invocarea pe calea contestației la executare a dezincriminării faptei, decizia de interpretare având efecte doar pentru viitor conform art. 147 alin. (4) din Constituție".

Prin Adresa nr. 475 din 25 iulie 2017, Direcția legislație, studii, documentare și informare juridică a instanței supreme a precizat că "în interpretarea art. 1 din Codul penal, art. 4 din Codul penal și art. 7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, dispozițiile art. 595 din Codul de procedură penală sunt incidente în cazul dezincriminării, indiferent dacă dezincriminarea se realizează prin abrogarea normei de incriminare sau prin modificarea normei de incriminare, în sensul restrângerii sferei de aplicare a acesteia ori prin constatarea neconstituționalității unei variante de incriminare sau prin admiterea unei excepții de neconstituționalitate, care are ca efect reconfigurarea normei de incriminare, în sensul restrângerii sferei de aplicare a acesteia".

X. Raportul asupra chestiunilor de drept

În cuprinsul raportului s-a concluzionat că declararea neconstituționalității unei norme de incriminare are ca efect dezincriminarea variantei vizate de instanța de contencios constituțional și, ca atare, devin incidente dispozițiile art. 4 din Codul penal în ceea ce privește hotărârile definitive de condamnare pentru fapte ce au fost scoase, retroactiv, din sfera ilicitului penal, prin decizii de admitere ale Curții Constituționale.

În aceste condiții, s-a constatat că mijlocul procedural prin care se dă eficiență dispozițiilor art. 4 din Codul penal este cel prevăzut de art. 595 din Codul de procedură penală.

XI. Înalta Curte de Casație și Justiție

Examinând sesizările în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept ce se solicită, reține următoarele:

Legiuitorul, reglementând condițiile de admisibilitate a sesizării instanței supreme în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unei chestiuni de drept, a stabilit în art. 475 din Codul de procedură penală posibilitatea anumitor categorii de instanțe, investite cu soluționarea unei cauze în ultimă instanță, care constată, în cursul judecății, existența unei chestiuni de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei și asupra căreia nu s-a statuat încă printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii și nici nu face obiectul unui asemenea recurs, să se adreseze Înaltei Curți pentru a obține rezolvarea de principiu a respectivei probleme de drept.

Drept urmare, pentru ca o asemenea sesizare să fie admisibilă trebuie îndeplinite cumulativ mai multe cerințe, și anume să existe o cauză în curs de judecată aflată în ultimul grad de jurisdicție, pe rolul uneia dintre instanțele prevăzute de articolul anterior menționat, soluționarea pe fond a acesteia să depindă de lămurirea chestiunii de drept ce formează obiectul investiției, problema de drept să nu fi fost încă dezlegată de Înalta Curte de Casație și Justiție prin mecanismele legale ce asigură interpretarea și aplicarea unitară a legii de către instanțele judecătorești sau să nu facă în prezent obiectul unui recurs în interesul legii.

În speță este îndeplinită condiția privind existența unei cauze pendinte aflate în ultimul grad de jurisdicție, atât Curtea de Apel București - Secția I penală, cât și Tribunalul Brașov - Secția penală, fiind investite în dosarele nr. 219/98/2017, respectiv nr. 4.313/197/2017, cu soluționarea contestațiilor declarate de contestatorii condamnați împotriva sentințelor penale pronunțate, în primă instanță, de către instanțele ierarhic inferioare.

Totodată, problema de drept cu care a fost sesizată instanța supremă nu a primit încă o rezolvare printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii și nici nu face obiectul unui asemenea recurs (adresele nr. 1.817/C/1.950/III-5/2017 și nr. 1.880/C/2.052/111-5/2017 ale procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție).

În ceea ce privește existența unei probleme de drept de lămurirea căreia depinde soluționarea pe fond a contestațiilor la executare ce fac obiectul dosarelor înregistrate pe rolul celor două instanțe se observă că această cerință nu este îndeplinită, motiv pentru care sesizările adresate Înaltei Curți sunt inadmisibile.

Astfel, este de menționat că, prin Decizia nr. 28 din 29 octombrie 2015, Înalta

Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală - recunoscând dreptul suveran al instanțelor de a aprecia asupra sesizării cu o întrebare prealabilă, întrucât aceasta se impune atunci când se constată că, la procesul deliberativ, există o greutate în interpretarea normelor de drept - a respins ca inadmisibilă sesizarea, având în vedere că "din lectura încheierii prin care a fost investită Înalta Curte cu întrebarea supusă dezbaterii, s-a observat că nu există probleme de interpretare a textului legal din partea completului Curții de Apel, în condițiile în care a explicat problema de drept, apreciind, totodată, că este competent și în măsură să acorde o interpretare în acord cu practica constantă și doctrina în materie".

În prezenta cauză, din modul de formulare a întrebărilor, dar și din argumentele prezentate în susținerea propriilor puncte de vedere, inclusiv prin indicarea jurisprudenței constante a Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, respectiv deciziile nr. 18 din 27 septembrie 2016 și nr. 6 din 28 februarie 2017, rezultă că instanțele de trimitere nu au avut în realitate dificultăți de interpretare a dispozițiilor de drept penal substanțial și procesual invocate, precum și de identificare a efectelor ce decurg din Decizia nr. 405 din 15 iunie 2016 a Curții Constituționale, care să necesite intervenția instanței supreme, în condițiile procedurii reglementate de art. 475 și următoarele din Codul de procedură penală.

În acest context, se constată că, atât Curtea de Apel București, cât și Tribunalul Brașov au urmărit de la Înalta Curte de Casație și Justiție o confirmare a soluțiilor ce se prefigurează în cauzele cu care au fost investite, și nu o dezlegare a unei probleme de drept ce impune apelarea la mecanismul de asigurare a unei practici judiciare unitare, prin pronunțarea unei hotărâri prealabile obligatorii, de la momentul publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, pentru toate instanțele.

Or, procedura pronunțării unei asemenea hotărâri este condiționată, printre altele, așa cum s-a arătat anterior, de existența unei chestiuni de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea cauzei în care s-a dispus sesizarea, nefiind permis a se apela la acest mijloc legal în scopul de a primi de la instanța supremă rezolvarea în concret a speței.

Astfel, este necesar ca sesizarea să tindă la interpretarea, in abstracto, a unor dispoziții legale determinate, iar nu la rezolvarea implicită a unor chestiuni ce țin de particularitățile fondului speței, în acest sens exprimându-se Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, prin Decizia nr. 14 din 12 mai 2015.

Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 475 și 477 din Codul de procedură penală, se vor respinge ca inadmisibile sesizările formulate de Curtea

de Apel București - Secția I penală în Dosarul nr. 219/98/2017 și de Tribunalul Brașov - Secția penală în Dosarul nr. 4.313/197/2017.

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE,

În numele legii,

D E C I D E:

Respinge, ca inadmisibile, sesizările formulate de Curtea de Apel București - Secția I penală în Dosarul nr. 219/98/2017 și de Tribunalul Brașov - Secția penală în Dosarul nr. 4.313/197/2017, prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a următoarelor chestiuni de drept: "în interpretarea art. 4 din Codul penal, dacă intră sub incidența Deciziei Curții Constituționale nr. 405 din 15.06.2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 517 din 8 iulie 2016 [prin care s-a constatat că dispozițiile art. 246 din Codul penal din 1969 și ale art. 297 alin. (1) din Codul penal sunt constituționale în măsura în care prin sintagma «îndeplinește în mod defectuos» din cuprinsul acestora se înțelege «îndeplinește prin încălcarea legii»], fiind dezincriminată fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, nu îndeplinește un act sau îndeplinește prin încălcarea unui act normativ care nu are putere de lege, în situația în care acest lucru este constatat printr-o hotărâre penală definitivă", respectiv: "dacă, în conținutul sintagmei «lege de dezincriminare» sunt avute în vedere și situațiile în care legiuitorul nu a intervenit în cazul declarării neconstituționale a dispozițiilor unei prescripții normative, cum este cazul în speță al art. 246 din Codul penal din 1969, respectiv art. 297 din Codul penal cu referire la art. 132 din Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție, cu modificările și completările ulterioare."

Obligatorie de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, potrivit art. 477 alin. (3) din Codul de procedură penală.

Pronunțată în ședință publică, astăzi, 23 noiembrie 2017.

PREȘEDINTELE SECȚIEI PENALE A ÎNALTEI CURȚI
DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
judecător MIRELA SORINA POPESCU

Magistrat-asistent,

Andreea Daniela Cavaropol